

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

ՀՀ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՄ ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇԻՆ

Տիգրան ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԵՊՀ Եվրոպական և միջազգային իրավունքի ամբիոնի ասպիրանտ

Հայաստանի Հանրապետությունը անկախությունից ի վեր իր արտաքին քաղաքականության գերակա ուղղություններից մեկը հռչակեց Եվրոպական միության (ԵՄ) հետ համագործակցությունը: Այս հանգամանքը առավելապես պայմանավորված է միջազգային թատերաբեմում ԵՄ զբաղեցրած քաղաքական և տնտեսական դերակատարի ծանրակշիռ կարգավիճակով: Ինչ վերաբերում է այն հանգամանքին, թե ՀՀ-ն իր առջև արդյոք նպատակ դրել է դառնալու ԵՄ անդամ, ապա այս հարցը դեռ ամբողջովին ուրվագծված չէ, և որպես մոտակա նպատակ ՀՀ-ի համար չի նախատեսվում: Սակայն մի բան պարզ է. ՀՀ-ն նպատակադրվել է իր հասարակական կյանքը բարեփոխել Եվրոպական սկզբունքներին ու չափանիշներին համապատասխան:

ԵՄ հետ հարաբերություններում մեր երկրի համար առաջին լուրջ հաջողություններն արձանագրվեցին 1996 թ., երբ Եվրոպական ընկերակցության ու անդամ պետությունների և Հայաստանի Հանրապետության միջև կնքվեց Գործընկերության և համագործակցության համաձայնագիրը¹: ԵՄ հետ մերձեցման հաջորդ քայլը եղավ ՀՀ մասնակցությունը 2004թ. ԵՄ նախաձեռնած Եվրոպական հարևանության քաղաքականությանը: Այս ամենը վկայում է այն մասին, որ Եվրոպական միության ու Հայաստանի Հանրապետության միջև ներկայումս գոյություն ունի ձևավորված հա-

մագործակցության որոշակի ձևաչափ, որը զարգացման փուլում է:

2009 թ. մայիսին ստորագրված հռչակագրով Հայաստանի Հանրապետությունը ցանկություն է հայտնում մասնակցություն ունենալու ԵՄ կողմից առաջարկված Արևելյան գործընկերության ծրագրին: ԵՄ-ՀՀ հարաբերությունները թևակոխում են որակապես նոր փուլ: Այս նոր ծրագիրը կարող է իր հետ բերել մեծ տնտեսական օգուտներ ինչպես մեր երկրի, այնպես էլ նրա քաղաքացիների համար: Մեծ նշանակություն ունի Արևելյան գործընկերության մասին հռչակագրում Ասոցացման համաձայնագրեր կնքելու հնարավորության հիշատակումը²:

ԵՄ անդամ դառնալու համար յուրաքանչյուր պետություն պետք է համապատասխանի այսպես կոչված «Կոպենհագենյան չափանիշներին», որոնք որպես անդամակցության նախապայմաններ ընդունվել են 1993թ. Կոպենհագենում ԵՄ Խորհրդի կողմից: Այն բաղկացած է երեք տարրից: Առաջինը քաղաքական չափանիշն է, որի համաձայն՝ հավակնորդ պետությունը պետք է ապահովի «ժողովրդավարության, իրավունքի գերակայության, մարդու իրավունքների և փոքրամասնությունների հարգում և պաշտպանություն»:

Սնդամակցության հաջորդ տնտեսական չափանիշը ենթադրում է «շուկայական տնտեսության առկայություն, ինչպես նաև Միության ներսում մրցակցության ճնշմանը և շուկայի ուժերին դիմակայելու կարողություն»:³ Կոպենհագենյան վերջին չափանիշն է «անդամակցության պարտավորությունների ստանձնման կարողությունը, ներառյալ քաղաքական, տնտեսական

և արժուքային միության նպատակների իրականացումը»³:

Հողվածում կփորձենք համակողմանիորեն ներկայացնել մեր հանրապետության համապատասխանությունը ԵՄ անդամակցության Կոպենհագենյան քաղաքական չափանիշին՝ որպես հիմք ընդունելով ԵՄ հանձնաժողովի կողմից ԵՄ-ՀՀ գործողությունների ծրագրի վերաբերյալ ներկայացրած 2012 թ. զեկույցը:

2004 թ. հունիսին Հայաստանը, Վրաստանը և Ադրբեջանն ընդգրկվեցին Եվրոպական հարևանության քաղաքականության շրջանակներում, ինչը ՀՀ-ԵՄ հարաբերությունները տեղափոխեց որակական նոր մակարդակ: Գործընկեր և համագործակցող կարգավիճակ ունեցող երկրից Հայաստանը դարձավ ԵՄ հարևան երկիր:

2006 թ. նոյեմբերի 14-ին Բրյուսելում հաստատվել և ստորագրվել է ՀՀ-ԵՄ համատեղ Գործողությունների ծրագիրը (ԳԾ): Եվրոպական հարևանության քաղաքականության շրջանակներում կիրառվող Գործողությունների ծրագրերի առանձնահատկությունը այն է, որ դրանք մշակվում են Եվրոպական միության և գործընկեր պետության համատեղ ջանքերով: Դրանք բովանդակային առումով երկրից երկիր տարբեր են, քանի որ մշակվում են՝ հաշվի առնելով գործընկեր պետության կարիքներն ու հնարավորությունները: Գործընկեր պետությունը ակտիվ մասնակցություն է ունենում ԵՀՔ Գործողությունների ծրագրի մշակման գործընթացում, քանի որ նա ավելի լավ է պատկերացնում իր խնդիրները և հնարավորությունները այդ խնդիրների լուծման համար: Դրանք փոխադարձաբար համաձայնեցվում են ԵՄ-ի և յուրաքանչյուր գործընկեր երկրի միջև: ԵՀՔ Գործողությունների ծրագրերը իրավական պարտադիր ուժ չունեն և քաղաքական բնույթի փաստաթղթեր են⁴:

Գործողությունների ծրագրում նշված նպատակներին հասնելու համար ԵՄ-ն և գործընկեր պետությունները կկնքեն նոր և ավելի սպառիչ երկկողմ պայմանագրեր,

ինչպես նաև ավելի համակարգված մոտեցում կցուցաբերվի ԵՄ ծրագրերին հարևան երկրներում⁵: ՀՀ Գործողությունների ծրագրի իրականացումը նպատակ ունի նպաստելու Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության, իրավական նորմերի և ստանդարտների ներդաշնակեցմանը ԵՄ չափանիշներին: ԳԾ-ն ներառում է այնպիսի հիմնախնդիրներ, ինչպիսիք են իրավունքի գերակայությունը, դատական բարեփոխումները, հակակոռուպցիոն միջոցառումները և մարդու իրավունքները: ԳԾ-ն ուրվագծում է ծրագրեր Հայաստանի քաղաքական համակարգի ժողովրդավարացման համար: ՀՀ Գործողությունների ծրագիրը ժողովրդավարական ինստիտուտների, իրավունքի գերակայության, դատական բարեփոխումների, մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության պարտավորությունների մասով ամբողջովին համապատասխանում է Կոպենհագենյան չափանիշների քաղաքական տարրին:

ԵՄ-ՀՀ Գործողությունների ծրագիրը քաղաքական փաստաթուղթ է, որը ներառում է հինգ տարվա ժամանակահատված: Հայաստանը և ԵՄ-ն սերտորեն համագործակցում են ԳԾ-ի իրականացման շուրջ:

Գործողությունների ծրագիրը սահմանում է համապարփակ առաջնահերթությունների ցանկ Գործընկերության և համագործակցության պայմանագրի շրջանակներում: Գործընկերության և համագործակցության պայմանագրի շրջանակներում ստեղծված համատեղ մարմինները վերահսկելու են ԳԾ իրականացումը: Գործողությունների ծրագիրը կարող է պարբերաբար փոփոխվել և լրացվել:

ԵՄ հանձնաժողովը Բարձր ներկայացուցչի հետ սերտ համագործակցությամբ կանոնավոր պարբերականությամբ ներկայացնում է զեկույցներ Գործողությունների ծրագրի իրականացման վերաբերյալ⁶: Պարբերական զեկույցներում զնահատվում է տվյալ երկրի արձանագրած առաջընթացը Կոպենհագենյան չափանիշներին

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆԷ

համապատասխանելու առումով: Հանձնաժողովը սերտորեն համագործակցում է նաև այնպիսի կազմակերպությունների հետ, ինչպիսիք են Եվրոպայի Խորհուրդը, ԵԱՀԿ-ն, ՄԱԿ-ի համապատասխան մարմինները և միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները:

2013 թ. մարտի 20-ին Եվրոպական հանձնաժողովը և ԵՄ արտաքին և անվտանգության քաղաքականության հարցերով Բարձր ներկայացուցիչը հրապարակել են Հայաստանի Հանրապետության վերաբերյալ 2012 թ. տարեկան զեկույցը: Այն ունի 2012 թ. Եվրոպական հարևանության քաղաքականության իրականացման գնահատման վերաբերյալ համատեղ հայտարարություն:

Ձեկույցում նշվում է 2012 թ. ընթացքում ԵՄ-Հայաստան քաղաքական երկխոսության ակտիվացման մասին: Ձգալի առաջընթաց է գրանցվել ԵՄ-Հայաստան Ասոցացման համաձայնագրի, ներառյալ խորը և համապարփակ ազատ առևտրի գոտու շուրջ բանակցություններում: Այս բնագավառում Հայաստանը շարունակում է իրականացնել առողջ մակրոտնտեսական քաղաքականություն և կառուցվածքային բարեփոխումներ: 2010 թ. հուլիսին մեկնարկած Հայաստան - Եվրոպական միություն Ասոցացման համաձայնագրի շուրջ բանակցությունները ներկայումս գտնվում են եզրափակիչ փուլում: Նախատեսվում է համաձայնագիրը ստորագրել այս տարվա նոյեմբերին Վիլնյուսում կայանալիք Արևելյան գործընկերության 3-րդ գագաթնաժողովի ժամանակ⁷:

Ժողովրդավարության տեսանկյունից 2012 թ. կայացած խորհրդարանական և 2013 թ. նախագահական ընտրությունները ցույց տվեցին, որ դրանք ընդհանուր առմամբ եղել են թափանցիկ, և Հայաստանի իշխանությունները լուրջ ջանքեր են գործադրել մարդու իրավունքների և հիմնա-

րար ազատությունների բնագավառներում: Այդուհանդերձ, հետագայում շարունակական աշխատանքներ պետք է կատարվեն այդ բնագավառներում օրենսդրական փոփոխություններ իրականացնելու համար:

Ձեկույցում նշվում է, որ, չնայած ընթացող բարեփոխումներին, դատական մարմինների նկատմամբ հանրային վստահությունը դեռևս գտնվում է ցածր մակարդակի վրա, իսկ կոռուպցիային շարունակում է գոյատևել: ՄԱԿ-ի Խոշտանգումների կոմիտեի ցուցիչի ներքո գործող ազգային կանխարգելման մեխանիզմի աշխատանքները պետք է ավելի արդյունավ դարձվեն: Խոշտանգումների և դաժան վերաբերմունքի դեպքերը զինծառայողների շրջանակներում, ազատագրված վայրերում և ոստիկանական բաժանմունքներում համարժեք չեն քննվում:

Նշենք, որ Հայաստանը դեռևս 2006 թվականին է դարձել ՄԱԿ-ի «Խոշտանգումների և դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի այլ ձևերի դեմ» կոմիտեի կամընտիր արձանագրությանը մասնակից պետություն: ՀՀ Ազգային ժողովում կոմիտեի կազմակերպողից հետո մեր երկիրը մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտը ճանաչել է կանխարգելման անկախ ազգային մեխանիզմ⁸:

Ձեկույցի համաձայն՝ Հայաստանը հաշվի է առել ԵՄ ԵՀՔ նախորդ տարվա առաջընթացի զեկույցում արված մի շարք առանցքային առաջարկություններ. պատրաստել է ճանապարհային քարտեզ ընտրական գործընթացների բարելավման նպատակով, ինչպես նաև իրականացրել է համապատասխան միջոցառումներ ուղղված կոռուպցիայի դեմ պայքարին, դատական մարմինների գործունեության կատարելագործմանը, ոլորտային բարեփոխումներին և օրենսդրական մոտարկմանը:

2012 թ.-ին խոսքի ազատության և հավաքների իրավունքը ՀՀ-ում ընդհանուր առմամբ պաշտպանված է եղել: Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի և

նստիկանության համատեղ ջանքերով ստեղծվեց աշխատանքային խումբ՝ վերանայելու «հավաքների ազատության մասին» ՀՀ օրենքը:

Հուլիսին նախագահ Սարգսյանը ստորագրեց իրավական և դատական բարեփոխումների 2012-2016 թթ. ռազմավարության ծրագիրը, որի հիմնական նպատակն է Հայաստանի Հանրապետությունում ժամանակակից իրավական պետության չափանիշներին համապատասխանող իրավական համակարգի և դատական իշխանության ապահովումը: Ծրագիրը ներառում է այնպիսի ոլորտներ, ինչպիսիք են մասնավորապես քրեական, քաղաքացիական, վարչական արդարադատությունը, դատական համակարգը, դատախազությունը, փաստաբանության և քաղաքացիներին մատուցվող ծառայությունների ոլորտները, որոնցից յուրաքանչյուրում առկա խնդիրները լուծելու համար նախատեսված են ինչպես օրենսդրական, այնպես էլ իրավակիրառական բնույթի միջոցառումներ: Յուրաքանչյուր միջոցառման համար սահմանված են իրականացման ժամկետներն ու պատասխանատու մարմինները, ինչպես նաև՝ այն ցուցանիշերը, որոնց առկայությունը կվկայի միջոցառման հաջող իրագործման մասին⁹:

Ձեկույցում անդրադարձ է կատարվում նաև վերոնշյալ ծրագրին՝ նշելով, որ բարեփոխումները այս ոլորտում բավարար կերպով չեն անդրադառնում ՀՀ դատական համակարգի անկախությանը, ներառյալ արդարադատության խորհրդի սահմանափակ ազդեցությանը բյուջեի ընդունման, դատական լիազորությունների դադարեցման և այլ ոլորտներում:

Որոշ առաջընթաց է գրանցվել արդարադատության մատչելիության ոլորտում: Արդարադատության ոլորտում բարեփոխումներ կատարելուն օժանդակող ԵՄ ծրագիրը հնարավորություն տվեց հանրային պաշտպանների թիվը 32-ից հասցնելու 52-ի: ԵՄ օժանդակությամբ հիմնվում է փաստաբանների դպրոցը, որն արդեն գոր-

ծում է: 2012 թ.-ին ԵՄ-ն 20 մլն. եվրոյի աջակցության նոր ծրագիր է հաստատում աջակցելու համար հետագա դատական բարեփոխումներին:

Կոռուպցիայի վերաբերյալ հայտարարությունները շարունակում են քայքայել հանրային վստահությունը: 2012 թ. հունվարի 9-ին ստեղծվում է Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովը՝ «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով: Այն կազմված է հինգ անդամից, ովքեր նշանակվել են Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից՝ Ազգային ժողովի նախագահի, վարչապետի, սահմանադրական դատարանի նախագահի, վճռաբեկ դատարանի նախագահի, գլխավոր դատախազի ներկայացմամբ՝ յուրաքանչյուրը մեկական անդամ սկզբունքով և վեց տարի ժամկետով¹⁰:

Ձեկույցում նշվում է, որ առկա է մտահոգություն նշված հանձնաժողովի լիազորությունների և գործունեության թափանցիկության վերաբերյալ: Կոռուպցիայի դեմ պայքարի երկրների խմբի (GRECO) 2012 թ. դեկտեմբերի զեկույցը դրական է անդրադառնում հանձնարարականների ներդրմանը ՀՀ օրենսդրությունում: GRECO-ն եզրակացնում է, որ ՀՀ-ն բավարար կերպով իրականացրել է 19-ը հանձնարարականներից 16-ը, որոնք հիմնականում վերաբերում են քաղաքական կուսակցությունների ֆինանսավորմանը և ներառված են գնահատման 3-րդ փուլում տրված հանձնարարականների կատարման վերաբերյալ զեկույցում:

Սեպտեմբերին կառավարությունը որոշում ընդունեց փոփոխություններ իրականացնել գնումների գործընթացի կազմակերպման վերաբերյալ՝ նպատակ ունենալով բարձրացնելու գնումների գործընթացի արդյունավետությունը, ապահովելու թափանցիկությունը և նվազեցնելու կոռուպցիոն ռիսկերը: Հոկտեմբերին Ազգային ժողովը կողմ է քվեարկում գլխավոր դատախազի խնդրանքին՝ վերացնելու Աժ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

ականավոր անդամներից մեկի անձեռնմխելիությունը, ով հետագայում մեղադրվեց ֆինանսական միջոցների անօրինական յուրացման և փողերի լվացման մեջ: Հայաստանը transparency international կազմակերպության կոռուպացվածության ամենամյա աղյուսակում 176 պետություններից զբաղեցրեց 105-րդ հորիզոնականը:

«ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունը» մշակվել և ներկայացվել է քննարկման դեռ 2011-ին, իսկ Սերժ Սարգսյանի կարգադրությամբ այն ընդունվել է 2012-ի հոկտեմբերի 29-ին, սահմանվել է եռամսյա ժամկետ, ռազմավարության իրականացմանն ուղղված միջոցառումների ծրագիր 2013-16 թթ. համար¹¹:

Ապրիլին եՄ ֆինանսական աջակցությամբ մարդու իրավունքների պաշտպանի վեց գրասենյակներ են հիմնվում ՀՀ մարզերում՝ ապահովելու համար այդ կառույցի մատչելիությունը:

Ձեկույցում որպես թերացում նշվում է, որ խոշտանգումը քրեականացնող հայկական օրենսդրությունը դժվարություններ է ներկայացնում, քանի որ այստեղ խոշտանգումների սահմանումը չի համապատասխանում ՄԱԿ-ի խոշտանգումների դեմ կոնվենցիայում տրվածին (այն չի ներառում հանցագործությունները, որոնք կատարվել են պետական պաշտոնյաների կողմից): Այսպիսով, Հայաստանում դեռևս ոչ մի պետական պաշտոնյա խոշտանգում կատարելու մեղադրանքով չի դատապարտվել: Մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտը՝ որպես կանխարգելման անկախ ազգային մեխանիզմ, դեռևս չունի համապատասխան ռեսուրսներ իր առջև դրված խնդիրներն արդյունավետ իրականացնելու համար:

Հայաստանը որոշ ջանքեր է գործադրել՝ բավարարելու համար կալանավայրերի պայմանները, սակայն դեռևս չեն իրա-

կանացվել խոշտանգումների և անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի կանխարգելման եվրոպական կոմիտեի հանձնարարականները:

Շարունակվում է հասարակական անհանգստությունը ՀՀ զինված ուժերում խաղաղ պայմաններում կասկածելի մահվան դեպքերի, ինչպես նաև զորակոչիկների նկատմամբ սպաների կողմից վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ: Այս ոլորտում հանցագործությունների քննությունը հազվադեպ է արդյունքներ տալիս:

2012 թ. մարտին Ազգային ժողովը ընդունում է «Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրը» ՀՀ նոր օրենքը: Առաջին անգամ փորձ է արվում զինված ուժերում և այլ զորքերում զինվորական կարգապահական հարաբերությունները կանոնակարգել օրենքի տեսքով: Մինչ այդ նշված հարաբերությունները կարգավորվում էին դեռևս 1996 թվականին ընդունված ՀՀ կառավարության որոշմամբ, որը այլևս չէր համապատասխանում ՀՀ զինված ուժերի արդի զարգացման պահանջներին:

Օրենքում հստակ ամրագրվել է կարգապահական խախտման հասկացությունը, ինչպես նաև կարգապահական խախտումների դեպքում ծառայողական քննություն անցկացնելու պայմանները: Ընդլայնվել է զինծառայողի կողմից իր իրավունքների իրացման հետ կապված դիմումների և բողոքների ներկայացման ընթացակարգը: Հստակեցվել են խրախուսանքի և կարգապահական տույժի տեսակները¹²:

Անդրադառնալով կանանց իրավունքներին՝ զեկույցում նշվում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը դեռևս չի ընդունել ընտանեկան բռնությունը քրեականացնող օրենսդրություն: Վերջին զեկույցները ցույց են տալիս, որ աճում է սելեկտիվ աբորտի քանակը: Դեռևս չի ընդունվել օրենք, որը կկանխի սեռի պատճառով հղիության ար-

հետևական ընդհատումները: Հայաստանը դեռևս չի վավերացրել «երեխաներին սեռական շահագործումներից և բռնություններից պաշտպանության» մասին Եվրոպայի խորհրդի կոնվենցիան: Իր ստեղծման պահից երեխաների իրավունքների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովը համարժեքորեն լիազորված չի եղել: Վերջինիս 2004-2012 թթ. Գործողությունների ազգային ծրագիրը հաշվի չի առնվել մեր նախարարությունների կողմից: Այնուամենայնիվ, զեկույցում կոնկրետ առաջընթաց է արձանագրվում բոլոր երեխաների համար դպրոցների հասանելիության, դպրոցների թվի աճի, ինչպես նաև գյուղական համայնքներում մինչդպրոցական հաստատություններ բացելու ոլորտներում:

Շարունակում է չլուծված մնալ ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով՝ ասորերեն, եզդիերեն, քրդերեն և հունարեն, դասավանդման, հեռարձակման, ինչպես նաև դատարաններում գործածության հետ կապված խնդիրները, չնայած այդ ոլորտում առկա է 2009 թ. Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի հանձնարարականը:

Այսօրվ, ակնհայտ է դառնում, որ Հայաստանի Հանրապետությունը դեռևս բավականին անելիքներ ունի ԵՄ Կոպենհագենյան քաղաքական չափանիշին համապատասխանելու ուղղությամբ: Հիմք ընդունելով 2013 թ. մարտի 20-ին Եվրոպական հանձնաժողովի և ԵՄ Արտաքին գործերի և անվտանգության քաղաքականության հարցերով Բարձր ներկայացուցչի կողմից հրապարակած զեկույցի ուսումնասիրությունները և նպատակ ունենալով 2013 թ.-ին շարունակել ԵՀՔ Գործողությունների ծրագրի արդյունավետ իրականացումը՝ կատարում են հետևյալ առանցքային առաջարկությունները.

– Միջոցներ ձեռնարկել հաղթահարելու ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ կողմից 2012 թ. մայիսին կայացած խորհրդարանական և 2013 թ.

փետրվարին տեղի ունեցած նախագահական ընտրություններում հայտնաբերված թերացումները՝ կատարելով ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ բոլոր առաջարկությունները, այդ թվում՝ փոփոխություններ օրենսդրական դաշտում;

– Լիովին հետաքննել 2008 թ. մարտին կայացած նախագահական ընտրություններին հաջորդած բախումների հետևանքով մահվան դեպքերը;

– Ապահովել մարդու իրավունքների ազգային ռազմավարության իրականացումը, ընդունել և իրականացնել վերջինիս գործողությունների ծրագիրը;

– Ընդունել օրենսդրական փոփոխություններ հեռարձակման ոլորտում՝ համապատասխան ԵԱՀԿ-ի և Եվրոպայի խորհրդի առաջարկությունների, ինչպես նաև ապահովել հեռարձակվող լրատվական միջոցների բազմակարծությունը;

– Ավարտին հասցնել խղճի և կրոնի ազատության մասին օրենքի նախագիծը միջազգային չափանիշներին համապատասխան, ինչպես նաև այլընտրանքային քաղաքացիական ծառայության մասին օրենսդրությունը Վենետիկի հանձնաժողովի և ԵԱՀԿ արած առաջարկություններին համապատասխան;

– Ուժեղացնել կոռուպցիայի դեմ պայքարը, այդ թվում նաև ապահովել 2012 թ.-ին ընդունված օրենքների կատարումը և Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովի անկախությունն ու թափանցիկությունը;

– Ակտիվացնել կառավարական բարեփոխումների իրականացումը՝ ներառյալ դատական և իրավապահ ոլորտներում՝ հատկապես մեծացնելու համար հասարակական վստահությունը, ամրապնդելու դատավորների անկախությունը, բարելավելու դատավորների ուսուցումը և վերանայելու քրեական դատավարության օրենսգիրքը¹⁹:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

-
- ¹ Տե՛ս Partnership and Cooperation Agreement concluded between the European Community and Member States on the one part and the Republic of Armenia on the other 1999, OJ L 239/3,
- ² Տե՛ս Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit Prague, 7 May 2009, Brussels 8435/09
- ³ Տե՛ս http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/accession_criteria_copenhagen_en.htm
- ⁴ Տե՛ս EU/Armenia Action Plan: Priorities for Action, http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/actionplans/armenia_enp_ap_final_en.pdf), available at 23.07.2010, EU/Azerbaijan Action Plan: Priorities for Action, (http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/action_plans/azerbaijan_enp_ap_final_en.pdf) available at 23.07.2010 և այլն:
- ⁵ Տե՛ս The Strategic Implications of European Union Enlargement; Center for Transatlantic Relations, John Hopkins University, 2005
- ⁶ The European Neighbourhood Policy in Perspective, Stefan Wolff, April 2010
- ⁷ Տե՛ս Implementation of the European Neighbourhood Policy in Armenia, Progress in 2012 and recommendations for action; Joint staff working document; Brussels, 20.3.2013
- ⁸ Տե՛ս ԶԳ օրենքը «Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» ԶԳ օրենքում լրացում կատարելու մասին:
- ⁹ Տե՛ս ԶԳ Նախագահի 2012 թվականի հունիսի 30-ին Կ-96-Ա կարգադրություն, 2012 թ. հունիսի 30:
- ¹⁰ Տե՛ս www.ethics.am/ հանձնաժողով:
- ¹¹ ԶԳ Նախագահի 2012թ. հոկտեմբերի 29-ի Կ-159-Ն կարգադրություն:
- ¹² Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի կարգապահական կանոնագիրք» ԶԳ օրենքը:
- ¹³ Տե՛ս Implementation of the European Neighbourhood Policy in Armenia, Progress in 2012 and recommendations for action; Joint staff working document; OVERALL ASSESSMENT AND RECOMMENDATIONS; Brussels, 20.3.2013.
-

THE COMPLIANCE OF REPUBLIC OF ARMENIA WITH THE COPENHAGEN POLITICAL CRITERIA FOR EU MEMBERSHIP

Tigran GRIGORYAN

Post-graduate student of the Chair of the European and International Law of the Yerevan State University

---

The present article is devoted to analysis of the compliance of Armenia with the political Copenhagen political Criteria. The analysis is based on the reports by EU Commission concerning the EU — RA action plan.

It is substantiated in the article that

notwithstanding the recent amendments in different facets still there are a lot of work to do in the field of compliance of Armenia with the Copenhagen political criteria. Numerous recommendations by European Union still have not been taken into account.

Based on the report by European Commission and the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy published on 20 march 2013 and aiming to continue the effective implementation of the ENP Action Plan, a list of key recommendations are listed.
